

Búcsúzunk a grafikusművésztől

Elmúlt 23 éve, hogy egy, a Nóg-rádban véletlenül felfedezett újságcikk ilyen alcímmel (inkább „felcímmel”) kiabált rám: Balassagyarmatról indult! Zórád Ernő egy kiállítását ismertette B. M. monogramú újságíró. Ebből a híradásból indult a kapcsolatokunk, a művészé és a szülővárosé: Balassagyarmaté, valamint a személyes kapcsolatom is, amely ez alatt a 23 év alatt kiteljesedett. Egyre jobban megismerhettem Zórád Ernő művészetét, megismerhettem életpályáját. Megszerztem a művészalbumait, csodálója lettem annak a fantasztikus festői tudásnak, amely munkáiban megmutatkozik.

Nyolcvanadik születésnapja tiszteletére 1991-ben megtörténhetett a nagy találkozás a szülőváros és a művész között. Megrendezhettük a Madách Imre Városi Könyvtár galériájában Zórád Ernő kiállítását. A szülőváros keblére ölelhetette fiát.

Hogy ez milyen érzelmeket keltett „Ernő bátyánkban”, arról szóljon egy levélrészlet:

Nagyon kedves, szeretett jó barátaink! Mindenek előtt fogadjátok hálás köszönetünket azért a fogadtatásért, ünnepségért és vendéglátásért, amelyben részünk volt. Ne vegyétek szokványos fordulatnak, de valóban könnyekig meghatotta, és fűrdt szívemet melengette a felénk áradó szeretet. ... Jómagam e pillanatban még a tegnapi élmények hatása alatt vagyok. Igazán nem akarom eltúlozni, túlhálálkodni, amit átéltem, de meg kell mondanom: szívem mélyéig meghatott az a délután. Persze ebben a korban már hajlamos az ember a nyavalygásra, pláne, ha valakit az élet nizu-musra nevelt és hirtelen meglepetések érik.

És ezt a kapcsolatot szerencsésen tudtuk tovább építeni. A város művészeti díjának, a Horváth Endre-díjnak az odaítélése újabb szép eseménye volt ennek a kapcsolatnak, amikor - egybeesve a díjátadás a városi képtár megnyitásával - Zórád Ernő tíz munkáját ajándékozta nekünk. Újabb lélekmelengető pillanatok voltak, ahogyan Juhász Péter polgármes-

ter a nagy létszámú közönség előtt megköszönte a gazdag ajándékot és átadta a díjat a művésznek.

Mindebből egyre szorosabb összetartozás szövődött. Igyekeztünk megjelenni a Pesten rendezett kiállításain és köszönten a szülőváros nevében, ebben társak és nem vetélytársak voltunk Ipolysággal, amely a gyermekkori felnevelőhely révén tartott számot hozzánk hasonló rangra, kapcsolatra.

1998-ban újabb kiállítását rendeztük meg. Sajnos betegsége miatt a művész helyett csak leánya, Agnes tudott eljönni közénk. A 90. születésnap környékén megrendezett Balassagyarmat barátainak találkozásán, a Duna Palotában már személyesen vett részt és mindannyiunkat

hogy mi az oka, hogy ilyen nagy teret kapott művészetében a Krúdy-életmű.

Ismerve Zórád Ernő - Egy vándorfestő ifjúsági című - életrajzi írását, talán nem is irodalmi utóérzésről van itt szó, hanem megelégsről. Alig található olyan Krúdy-írás, amelynek szereplőjéhez hasonlóak nem találhatók meg Zórád életében is. Olyan szituációk, színhelyek, amelyek nem fordultak elő ebben a kalandos életregényben.

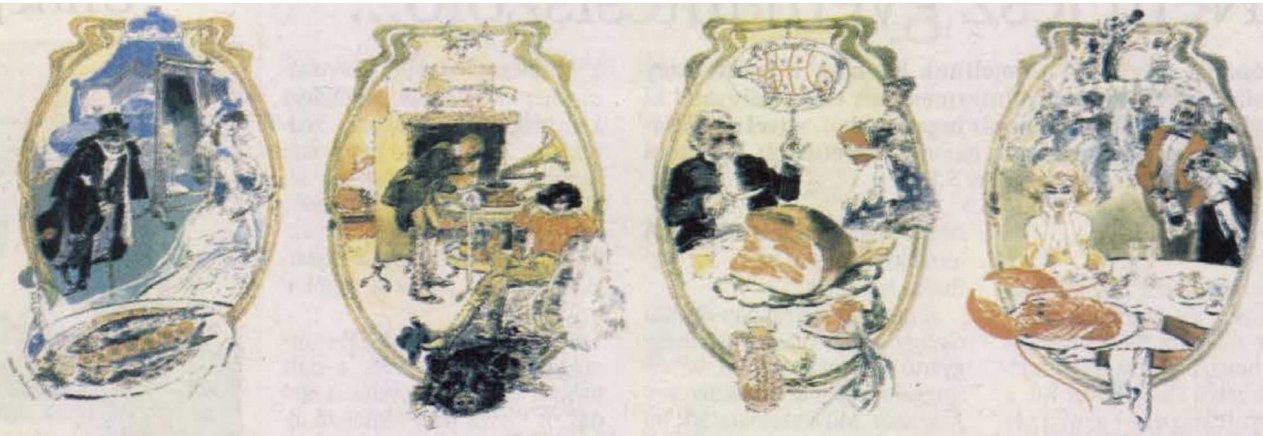
Most a telefonbeszélgetésben is megerősített ebben a megállapításban. Így foglalta össze ezt az érdekes kapcsolatot:

- Az én életem mozgalmas és romantikus, változatos volt, állandóan változó színhelyeken. Egy időben ugyanazokon a színhelyeken főleg, ahol ő, Krúdy is meg-

tességgel sikerült, erre a legjobb Krúdy-szakértők is rámutatnak. Krúdy Zsuzsa egy kiállítás katalógusában erről így ír:

....Tudja azt valaki nagyságos uram, hogyan fáj az öreg pincérnek a lába? Még a megcsalódott szerelmesek szíve sem fáj úgy - Fridolin panaszkodik ekképpen, Krúdy egyik novellájában. Fridolin, akit az 1954-es képzőművészeti kiállításon pillantottam meg Zórád rajzai között. Igen, én is így képzelem az író közismert alakjait: a lúdtalpas ételhordót, a törpe zsokét, az elnyítt bőgőhordozót, a dúskeblű delnőt, a hódító kalandort.

Zórád képei hol bizarr, hol szomorkás, tűnő hangulatot árasztanak és elgondolkoztatnak. Éles szemű, jó megfigyelő, reális mondanivalójú, ráadásul zenével át-

Zórád Ernő Krúdy-illusztrációi

elbűvölt szellemes megszólalásával, ahogyan a köszöntést viszonzta. Itt vetítettük le egyébként a művészről Csach Gábor által készített portréfilmet is.

Zórád Ernő művészetének jelentős része kapcsolódik Krúdy Gyula életművéhez. Amikor az elmúlt évben a határ másik oldalán lévő barátaink Szécsénykovácsiban Krúdy-émléknapot rendeztek, s felkértek egy Krúdy-Zórád-kiállítás anyagának elkészítésére, felhívtam a 92 éves művészt telefonon és az iránt érdeklődtem,

fordult. Ez nem a véletlen körülmények összeesése volt. Kifejezetten kerestem azokat a színhelyeket és szituációkat. Először csak véletlenül kerültem ilyenekbe, majd tudatosan keresve, akarva. Rájöttem, hogy én ugyanazokat kvázi „lekoppintom” amiben ő megfordult, s azután már könnyű volt a dolog, a megörökítés.

Hogy ez az az „azonosulás” és annak megörökítése a művekben milyen tökéle-

szótt, mesélő hangon szól hozzánk. Ha beszélhetünk egy képzőművész irodalmi utóérzéseiről, nála helyénvaló. Szíve, képzelőereje és tehetsége segíti visszatükrözni a vérbő, gazdag, színes Krúdyvilágot, anélkül, hogy rajzait egy-egy konkrét mű illusztrálásának igényével készítette volna.”

Lapozgatom a megjelent önéletrajzi és művészeti albumokat: Egy vándorfestő ifjúsági, Volt egyszer egy Tabán, Tabán a háromszáz éves kártyavár, Krúdy világa

Zórád Ernő (1911-2004)

Zórád Ernő rajzaival, Kalandozások egy régi fiákeren ... - sajnos nem is teljes a gyűjteményem, de a meglévő anyagom is mutatja ezt a hallatlanul gazdag életművet. Krúdy világával együtt a régi Tabán is megelevenedik Zórád rajzain, mint ahogyan ezt a kötetét már címeiben is jelzik.

Hányan vannak, akik vallják, hogy gyermekkorukban, amikor még nem volt televízió, a Zórád rajzolta színes diafilmek, képregények jelentették az igazi vizuális élményeket. De felnőttkorunkban is elmondhatjuk hogy Zórád kiállításai, albumjainak lapozgatásaival egy csodálatos, színes, romantikus világ tárult fel előttünk, képi megformálása mindannak, amit Krúdy mellett írók, költők tucatjai próbáltak megörökíteni a XIX. század végi, XX. század eleji „császári és királyi” korszakról szóló írásaikban. De szívünkbe lopják magukat a magyar panteon lapjairól kedves íróink és költőink Zórád által megörökített ábrázolásai is.

Nekünk gyarmatiaknak pedig még külön öröm, hogy mindehhez párosul a szülőföldnek és az elszármazott művészek egy különleges egymásratalálása.

Elgondolkoztató lehetne, hogyan adtak hangot a hasonló visszatalálásoknak Ligeti Lajos, Esze Tamás, Jobbágyi Károly és még mások. Mennyire lelki szükséglét ez a közösséghez tartozási érzés. Mindezeknek csodálatos bizonyágaival találkozhattunk mind az elszármazottak, mind az itthonmaradtak részéről.